

DE LEARNING CORRESPONDENT

»» *De nieuwste leertrends
met een kritische blik.*

Door: Wilfred Rubens

Ontwikkelingen op het gebied van AI: inleiding

In elke reguliere editie van De Learning Correspondent belichten we normaliter een specifiek thema op het gebied van didactiek en online en blended learning.

Onze inhoud baseren we waar mogelijk op (praktijk)onderzoek. We schetsen de achtergronden bij het thema en bieden concrete handvatten voor toepassing in de praktijk. Elk thema sluiten we af met bronvermeldingen waarop we onze informatie baseren en waar u meer verdieping kunt vinden.

Deze uitgave is echter anders dan anders. In ons dagelijks werk merken we dat veel professionals in ons vakgebied hun best doen om bij te blijven op het gebied van de meest ingrijpende technologische ontwikkeling van dit moment: artificiële intelligentie (AI). Deze technologieën hebben namelijk verstrekende gevolgen voor de bekwaamheden die (toekomstige) werknemers moeten ontwikkelen en voor de wijze waarop leren, opleiden en onderwijs vormgegeven worden. Bijblijven is dus geen luxe maar noodzaak. Tegelijkertijd ervaren veel professionals dat ze overspoeld worden met informatie. Het voelt als drinken uit een brandslang, waarbij er dagelijks nieuw nieuws en aankondigingen op dit terrein verschijnen.

Daarom besteden we in deze editie aandacht aan de belangrijkste en meest relevante ontwikkelingen op het gebied van (generatieve) AI. We richten ons daarbij op ontwikkelingen die op korte en middellange termijn de grootste impact zullen hebben op ons vakgebied. Ons doel is om u bij te praten over de stand van zaken rondom (generatieve) AI.

Diverse van deze ontwikkelingen en hun toepassingen binnen ons vakgebied komen aan bod tijdens de derde editie van AI-deas for learning die SBO op woensdag 19 november 2025 in Utrecht organiseert: <https://nextlearning.nl/ai/>

We wensen u veel inspiratie en leesplezier.

Wilfred Rubens (auteur)
Sam van der Schans (SBO)
Ank Dierkx (SBO)

Mechanize wil volledige economie automatiseren met virtuele werkomgevingen

Startup Mechanize wil de complete economie automatiseren door virtuele werkomgevingen, benchmarks en trainingsdata te ontwikkelen: https://x.com/MechanizeWork/status/1912904151874625928?_bhlid=b7f732173a4cc814aab5ec207e7055320db742a3. Het bedrijf gaat gesimuleerde omgevingen maken die alle aspecten van werk vastleggen, zoals computergebruik, langdurige taken zonder duidelijke succescriteria, samenwerking en het omgaan met problemen. De ontwikkelaars gaan ervan uit dat de grootste waarde van AI komt uit het automatiseren van gewone taken, niet uit 'geniale datacenteroplossingen'. Huidige AI-modellen hebben volgens de startup nog beperkingen: ze zijn onbetrouwbaar, missen robuuste langetermijngeheugen, worstelen met zelfstandig handelen en kunnen plannen niet goed uitvoeren. Mechanize wil dit oplossen door data en evaluaties te produceren die werksituaties realistisch simuleren, zodat AI-agenten praktische vaardigheden kunnen leren. Dit moet leiden tot explosieve economische groei en nieuwe producten en diensten. De vraag is uiteraard of en zo ja welke werkprocessen binnen onze sector ook vergaand te automatiseren zijn.

Koreaans AI-model Dia daagt commerciële tekst naar spraak-technologie uit

Een opvallende ontwikkeling in de wereld van tekst-naar-spraak-technologie komt volgens The Rundown (<https://www.therundown.ai/p/two-undergrads-build-elite-speech-ai>) uit Zuid-Korea, waar startup Nari Labs het open-source model Dia heeft uitgebracht. Dit model, ontwikkeld door slechts twee studenten zonder financiering, presteert volgens tests beter dan gevestigde commerciële alternatieven zoals ElevenLabs en Sesame. Dia biedt geavanceerde mogelijkheden zoals emotionele tonen, meerdere sprekermarkeringen en niet-verbale elementen waaronder lachen, hoesten en schreeuwen. Oprichter Toby Kim heeft aangekondigd dat Nari Labs een consumentenapplicatie wil ontwikkelen gericht op het creëren en bewerken van sociale content met behulp van dit model. Toegang tot deze AI-technologie wordt steeds laagdrempeliger. Daardoor kunnen ook kleinere teams zonder grote budgetten betekenisvolle bijdragen leveren aan de ontwikkeling van spraaktechnologie. Zelf proberen? <https://huggingface.co/spaces/nari-labs/Dia-1.6B>

Nieuwe AI-model voor video genereren

De ontwikkeling van het Describe Anything Model (DAM) door medewerkers van NVIDIA en de universiteit van Berkeley is relevant voor het ontwikkelen van video (<https://describe-anything.github.io/>). Dit model is een krachtig AI-model dat gedetailleerde beschrijvingen kan genereren van specifieke delen (regio's) in afbeeldingen en video's, aangegeven door gebruikers met bijvoorbeeld een klik of een kader. Dit heet ook wel Detailed Localized Captioning (DLC). DAM focust op fijne details zoals textuur, kleurpatronen en specifieke kenmerken binnen de aangegeven regio. Voor video's kan DAM zelfs volgen hoe een regio over tijd verandert. Dit model biedt uitgebreidere en accuratere beschrijvingen dan eerdere methoden en kan aangepast worden in detail en stijl. Voor L&D-professionals is DAM relevant omdat het kan helpen bij het creëren van rijke, gedetailleerde leermaterialen, of het verbeteren van de toegankelijkheid van visuele content met automatische beschrijvingen. Dit model kan mogelijk dienen als basis voor interactieve leerervaringen waarbij specifieke visuele elementen worden belicht.

Washington Post gaat samenwerking aan met OpenAI

The Washington Post en OpenAI hebben een strategische samenwerking aangekondigd die nieuwsinhoud van hoge kwaliteit toegankelijker maakt via ChatGPT: <https://www.theverge.com/news/653500/the-washington-post-openai-chatgpt-partnership>. De AI-assistent zal samenvattingen, citaten en links naar originele artikelen van de krant tonen als antwoord op relevante vragen. Gebruikers krijgen zo toegang tot journalistiek over politiek, wereldnieuws, economie en technologie, met duidelijke bronvermelding. OpenAI heeft inmiddels met meer dan 20 nieuwsuitgevers vergelijkbare afspraken gemaakt, waaronder News Corp, The Associated Press, Axel Springer, de Financial Times en Hearst. Volgens OpenAI gebruiken meer dan 500 miljoen mensen wekelijks ChatGPT voor allerlei vragen. De samenwerking benadrukt de toenemende integratie van AI in nieuwsdistributie en sluit aan bij de doelstelling van The Washington Post om nieuws toegankelijk te maken waar en wanneer lezers dat willen. Het zijn overigens vooral conservatieve media die overeenkomsten met OpenAI sluiten. Wat gaat dit doen met de pluriformiteit van de data?

Nieuwe AI-Agenten in Microsoft 365 Copilot

Microsoft introduceert twee geavanceerde AI-agenten binnen Microsoft 365 Copilot: Researcher en Analyst (<https://www.microsoft.com/en-us/microsoft-365/blog/2025/03/25/introducing-researcher-and-analyst-in-microsoft-365-copilot/>). Deze tools zijn ontworpen om complexe taken uit te voeren door toegang te krijgen tot jouw werkdata en het web. Researcher helpt bij diepgaand onderzoek en levert nauwkeurige inzichten, terwijl Analyst ruwe data snel omzet in bruikbare analyses, denkend als een ervaren datawetenschapper. Beide agents stellen medewerkers in staat taken uit te voeren die voorheen specialistische kennis vereisten, en dit alles direct tijdens de 'flow' van hun werk. De komst van deze AI-toepassingen duidt op een verschuiving in hoe medewerkers toegang krijgen tot expertise en geavanceerde analyses. Dit kan gevolgen hebben voor performance support, op toekomstige professionaliseringsbehoeften en voor de nadruk op nieuwe vaardigheden naarmate deze tools breder beschikbaar komen.

Domineert Google het AI-landschap?

Volgens technologie-auteur Alberto Romero is Google momenteel de onbetwiste leider op alle fronten van AI: <https://www.thealgorithmicbridge.com/p/google-is-winning-on-every-ai-front>. Hij stelt dat concurrenten zoals OpenAI en Anthropic hun kans hebben gehad en deze hebben gemist. Romero benadrukt de superioriteit van Google's Gemini 2.5 Pro, dat hij beschouwt als het beste model ter wereld. Daarnaast noemt hij de kosteneffectiviteit en snelheid van Google's modellen, de enorme contextvensters en de integratie met Google's uitgebreide productaanbod zoals Search, YouTube en Gmail. Ook op het gebied van andere generatieve AI-tools (muziek, beeld, video, spraak) en AI-agents ziet Romero Google als dominant. Hij concludeert dat Google, naast AI-ontwikkeling, ook een sterke positie inneemt als software-, cloud- en hardwarebedrijf. Daardoor zou Google een unieke voorsprong hebben ten opzichte van AI-concurrenten.

Ik zou deze stelling nog niet willen verdedigen. Je ziet wel dat Google zich heel nadrukkelijk manifesteert, fors investeert en ook flinke stappen zet. Met Google Notebook LM hebben ze m.i. een duidelijk onderscheidende troef in handen.

OpenAI onthult nieuw AI-vlaggenschip GPT-4.1

OpenAI heeft onlangs GPT-4.1 geïntroduceerd als hun nieuwste en meest geavanceerde AI-model: <https://www.theverge.com/news/647896/openai-chatgpt-gpt-4-1-mini-nano-launch-availability>. Volgens OpenAI is GPT-4.1 op vrijwel elk vlak beter dan zijn voorganger GPT-4o, met aanzienlijke verbeteringen in coderen en het opvolgen van instructies. Het model beschikt over een groter contextvenster van één miljoen tokens. Dat is aanzienlijk meer dan de 128.000 tokens van GPT-4o. OpenAI benadrukt dat GPT-4.1 getraind is om betrouwbaar informatie te verwerken over de volledige contextlengte en beter relevante tekst herkent. Bovendien is GPT-4.1 26 procent goedkoper dan GPT-4o. Deze nieuwe generatie AI is nu beschikbaar voor ontwikkelaars, die gebruik maken van de API, samen met de kleinere varianten GPT-4.1 Mini en GPT-4.1 Nano. De lancering van GPT-4.1 betekent dat het twee jaar oude GPT-4 model vanaf 30 april uit ChatGPT gefaseerd zal worden.

Wikipedia stelt geoptimaliseerde dataset beschikbaar voor AI-ontwikkelaars

De Wikimedia Foundation heeft een samenwerking aangekondigd met Kaggle, een Google-platform voor datawetenschappen, om een gestructureerde dataset van Wikipedia-content beschikbaar te stellen aan AI-ontwikkelaars: <https://enterprise.wikimedia.com/blog/kaggle-dataset/>. Deze dataset, die momenteel Engelstalige en Franstalige content bevat, is speciaal ontworpen voor machine learning-toepassingen en biedt een geordend alternatief voor het 'scrapen' van de Wikipedia-website. De content is aangeboden in JSON-formaat en omvat onderzoekssamenvattingen, korte beschrijvingen, afbeeldingslinks en artikelsecties. Dankzij deze samenwerking wordt data toegankelijker voor tal van ontwikkelaars en onderzoekers. De dataset is sinds 15 april beschikbaar in bètaversie. Deze stap illustreert de samenwerking tussen contentleveranciers en AI-platforms.

‘Redeneren’ met afbeeldingen

OpenAI heeft twee nieuwe AI-redeneermodellen gelanceerd: o3, dat het bedrijf omschrijft als hun “krachtigste redeneermodel”, en o4-mini, een kleiner en sneller model dat opmerkelijke prestaties levert, als je rekening houdt met grootte en kosten. Beide modellen kunnen nu “denken” met afbeeldingen. Dit betekent dat ze afbeeldingen direct in hun gedachteproces integreren. Dit stelt ze in staat om bijvoorbeeld schetsen of whiteboards te begrijpen en afbeeldingen aan te passen door in te zoomen of te roteren tijdens het redeneren. Bovendien zullen de redeneermodellen alle ChatGPT-tools kunnen gebruiken, waaronder webbrowsing en beeldgeneratie. Zie:

<https://www.theverge.com/news/649941/openai-o3-o4-mini-model-images-reasoning>

Hoe gebruiken mensen generatieve AI?

In het recente HBR-artikel “How People Are Really Using Gen AI in 2025” beschrijft Marc Zao-Sanders op basis van eigen onderzoek hoe het gebruik van generatieve AI is verschoven van technische toepassingen naar meer emotionele en persoonlijke doeleinden: <https://hbr.org/2025/04/how-people-are-really-using-gen-ai-in-2025>. Uit zijn analyse blijkt dat ‘Therapy/companionship’ nu de belangrijkste toepassing is, gevolgd door ‘Organizing my life’ en ‘Finding purpose’. Het gebruik van GenAI voor ‘enhanced learning’ is trouwens ook toegenomen, in vergelijking met verleden jaar. GenAI wordt minder gebruikt voor het genereren van ideeën, voor specifiek zoeken en vooral voor het bewerken van teksten. Deze verschuiving toont volgens de auteur aan dat AI steeds meer wordt gebruikt voor zelfontplooiing en persoonlijke ondersteuning. Het thema ‘Personal and Professional Support’ heeft aanzienlijk terrein gewonnen ten koste van ‘Technical Assistance & Troubleshooting’. Gebruikers waarderen AI als therapiemiddel vanwege de 24/7 beschikbaarheid, lage kosten en oordeelvrije omgeving. Dat komt waarschijnlijk ook omdat je nu op een betere manier met GenAI kunt converseren.

OpenAI’s ChatGPT 4.5 slaagt voor de Turing-test

Kan een computer ons overtuigen dat hij menselijk is in een gesprek? Dat is de vraag achter de beroemde Turing Test. Onderzoekers aan de UC San Diego hebben onlangs aangetoond dat AI-systemen consistent slagen voor Alan Turings bekende test op het gebied van machine-intelligentie:

<https://arxiv.org/pdf/2503.23674>. Zij lieten mensen vijf minuten chatten met zowel een andere persoon als een AI-systeem. Daarna moesten ze raden wie de computer was. OpenAI’s GPT-4.5 werd in bijna driekwart van de gevallen aangezien voor een mens. Dat is significant vaker dan de echte mensen in de test. Een ander geavanceerd model, LLaMa-3.1, presteerde vergelijkbaar met mensen (56% als mens gezien), terwijl oudere modellen zoals ELIZA en GPT-4o duidelijk door de mand vielen. Dit is m.i. een duidelijke illustratie van de toenemende kracht van GenAI.

AI-chatbot als therapeut?

Kan een AI-chatbot helpen bij psychische klachten? Onderzoekers van Dartmouth ontwikkelden Therabot, een chatbot getraind in cognitieve gedragstherapie (CGT). De resultaten zijn opvallend:

<https://www.psychologytoday.com/us/blog/urban-survival/202504/ai-therapy-breakthrough-new-study-reveals-promising-results>. In deze klinische studie met ruim 100 deelnemers met depressie, angst of eetstoornissen, bleek het gebruik van Therabot via een app de symptomen significant te verminderen.

Depressieve klachten namen gemiddeld met 51% af, angst met 31%, en zorgen over eetpatronen en gewicht met 19%. Opmerkelijk was ook het vertrouwen dat deelnemers in de chatbot stelden; dit was vergelijkbaar met het vertrouwen in een menselijke therapeut. Deelnemers gebruikten de app actief, vaak ook buiten kantooruren wanneer reguliere hulp minder beschikbaar is. De onderzoekers benadrukken trouwens dat Therabot een aanvulling is op bestaande therapie, geen vervanging. Twee dingen zijn namelijk hierbij van belang: de chatbot is specifiek getraind op bewezen CGT-technieken, niet op algemene data. Bovendien was er constant menselijk toezicht om de veiligheid en kwaliteit van de AI-reacties te waarborgen. Hoewel AI zoals Therabot de toegang tot ondersteuning kan vergroten, blijft deskundige menselijke begeleiding volgens de onderzoekers van groot belang. Dit onderzoek laat zien dat AI gebruikt kan worden voor terreinen die tot voor kort alleen door mensen werden ‘betreden’. AI-toepassingen worden dus niet alleen krachtiger, maar ook veelomvattender.

Google Gemini sterk verbeterd

ChatGPT is de meest gebruikte generatieve AI-toepassing. Kijk echter ook eens naar Google Gemini Gemini Advanced. Deze toepassing heeft de afgelopen tijd veel progressie geboekt. Ik heb bijvoorbeeld Deep Research gebruikt voor het samenstellen van opdrachten op meerdere niveaus of het maken van een vergelijking tussen drie typen auto's. Het resultaat is een uitgebreide (en correcte) analyse, inclusief de tabel en bronnen. Je kunt de analyse ook exporteren naar Google Docs.

Het maken van een samenvatting van een artikel met behulp van Gemini 2.5 Pro is mij ook erg goed bevallen (wat betreft inhoud en stijl). Ook de moeite waard: Google Gemini taken uit laten voeren samen met andere Google apps. Bijvoorbeeld: *@Google Maps Plan een route van het Keizer Karelplein in Nijmegen naar Rolduc bij Kerkrade. Vermijd snelwegen en las in Roermond een pauze in om te lunchen.* Je kunt ook meerdere apps met elkaar samenwerken. Bijvoorbeeld: *Op @youtube zoeken naar instructievideo's die betrekking hebben op vaardigheden die ik wil ontwikkelen, zoals vermeld in mijn @docs met het label 'Persoonlijk ontwikkelplan'. Focus je op de drie belangrijkste vaardigheden.* Uiteraard bevordert dit wel vendor lock-in (dit werkt alleen met Google-applicaties). Ik aarzel ook om Gemini toegang te geven tot mijn Google Docs (ook bewaar ik daar de meeste van mijn documenten niet). Ook kun je natuurlijk direct zoeken in Youtube.

Nieuwe ervaring met Google Notebook LM

Via een WhatsApp-groep over AI en onderwijs werd ik geprikkeld om deze video over de nieuwste mogelijkheden van Google Notebook LM te bekijken: <https://youtu.be/-NI6hz2nYFA>. Vervolgens ben ik hiermee aan de slag gegaan (ik had al eerder met Notebook LM gewerkt). Ik heb geanonimiseerde evaluatieverslagen van drie doelgroepen (studenten, docenten en key users) van het gebruik van een LMS geupload. Met behulp van Google Notebook LM heb ik vervolgens een overall evaluatieverslag geschreven. Ik heb onder meer een lijst met veel gestelde vragen (en antwoorden) samen laten stellen en toegevoegd aan het evaluatieverslag. Ook zou je een mindmap kunnen laten maken. Je hoeft daarvoor geen uitgebreide prompts in te geven, maar je kunt gewoon op opties klikken. Dit werkt verbazingwekkend goed, en scheelt veel tijd.

Veel betere afbeeldingen met behulp van ChatGPT 4o

ChatGPT heeft meer toegankelijke en geavanceerdere mogelijkheden om afbeeldingen te genereren. Je kiest binnen ChatGPT voor 'Maak een afbeelding'. Je vult een prompt in, en even later verschijnt een hoogwaardige afbeelding op het scherm. Het massale gebruik kost wel heel veel processorcracht. Daarom heeft OpenAI besloten dat je met de 'gratis versie' nog maar een beperkt aantal afbeeldingen mag genereren. Hieronder zie je een afbeelding die is gegenereerd met de oude versie van DALL-E, met de huidige versie Gemini Advanced 2.0 Flash en met ChatGPT 4o. De prompt was: *Maak een afbeelding van een vrouwelijke student die betrokkenheid uitstraalt terwijl zij online leert.*

